

* НПУ ім. М. П. ДРАГОМАНОВА — ШКОЛІ * НПУ ім. М. П. ДРАГОМАНОВА — ШКОЛІ *

Володимир Сергієнко,

директор навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, президент Малої Академії наук учнівської молоді Київщини

Широкомасштабні перетворення в усіх сферах українського суспільства не минули і систему освіти. У цих умовах післядипломна педагогічна освіта стає локомотивом удосконалення передового педагогічного досвіду та забезпечення відповідних темпів розвитку освіти цілому, адже розбудова національної освіти передбачає неперервний розвиток професіоналізму, збагачення духовної культури, вдосконалення особистісних якостей педагогів. Це, у свою чергу, висуває нові вимоги до розвитку післядипломної педагогічної освіти, яка еволюціонує в бік варіативної, особистісно орієнтованої моделі, що ґрунтується на засадах неперервності, диференціації, індивідуалізації навчання, спрямованого на врахування інтересів запитів власної

Траєкторії професійного зростання педагога

щої освіти) бюджетного фінансування на конкурсних засадах, які поки лишаються побажаннями педагогічної спільноти.

У контексті державних завдань реформування освітньої галузі за підтримки ректорату на чолі з академіком В.П. Андрущенко Інститутом здійснюється цілеспрямована робота з питань сучасного ефективного науково-методичного супроводу діяльності педагогів, розвитку та вдосконалення їх фахової майстерності. Серед пріоритетних напрямів діяльності Інституту визначено запровадження системи освіти дорослих за наскрізними навчальними планами та програмами підготовки та перепідготовки (друга вища освіта), спеціалізації, підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних кадрів через очну, заочну, дистанційну, а також змішану форми навчання, у тому числі, тренінгів у межах окремих модулів за накопичувальною системою протягом п'яти років; проведення науково-дослідних робіт; апробація та використання результатів наукових досліджень в навчальному процесі; підготовка учнів до ЗНО, олімпіад, конкурсів МАН тощо.

Навчальний процес в Інституті забезпечують 27 висококваліфікованих штатних викладачів, з них: 6 професорів, докторів наук, 18 доцентів, кандидатів наук, 3 старших викладачів, асистентів. Маємо також значні кадрові резерви, зокрема, за останні роки науково-педагогічними працівниками Інституту підготовлено 10 докторів наук, 18 кандидатів, навчання проходять 3 докторанти та 7

кваліфікації в галузі наук про навколишнє середовище для українських університетів); професор Сергієнко В.П. — проект за програмою Європейського Союзу ТЕМПУС-IV "Освітні вимірювання, адаптовані до стандартів ЄС" та ін.

Колектив Інституту є членом проектної команди ТЕМПУС "Східне партнерство в педагогічних інноваціях в інклюзивній освіті". Проект сприяє здійсненню реформ у галузі спеціальної освіти, формуванню позитивної суспільної думки відносно інклюзивної освіти. Він виконується відповідно до Декларації ООН з прав людини, Конвенції ООН про права дитини, Конвенції ООН про права інвалідів. Викладачі Інституту є співвиконавцями проекту НАТО з надання наукових та освітніх послуг в контексті євроінтеграції України за напрямом "Підвищення кваліфікації державних службовців".

щодо реалізації завдань Державних стандартів (див. табл.1). Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України нами забезпечено їх індивідуально-особистісне та професійно-діяльнісне самовдосконалення на основі активізації базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду, індивідуально-особистісних інтересів, соціальних запитів держави щодо ефективного виконання ними функціональних обов'язків.

Модульні програми підвищення кваліфікації учителів І. Соціально-гуманітарна підготовка

Нормативна частина

- 1.1 Правові аспекти розвитку освіти
- 1.2 Професійне спілкування та комунікація
- 1.3 Компетентнісний підхід в освіті

Випускники за програмою "Кадровий менеджмент"

Науково-педагогічні працівники

Варіативна частина

дагогів загальною кількістю годин — 30 академічних годин.

Вибіркові модулі пропонуються слухачам заочною, дистанційною і змішаною формами навчання. Дистанційна форма навчання реалізована з використанням системи Moodle та відображена на сайті Інституту <http://www.do.ipk.npu.edu.ua>.

Очна форма навчання передбачає проведення:

- тренінгових занять;
- інтерактивних лекцій;
- практичних занять (майстер-класів);
- дискусій (тематичних, подійних);
- конференцій (з обміну досвідом, підсумкових, наукових, інтернет-конференцій тощо);
- самостійної роботи у вигляді моніторингу та оцінювання результатів пропонованих освітніх змін із забезпеченням консультування провідними фахівцями у відповідних галузях знань.

Також розроблено програми підвищення кваліфікації учителів із інноваційних методик навчання, зокрема навчання дітей ментальної арифметики. Випускниками курсів підготовлено переможця та призера Всесвітньої олімпіади з ментальної арифметики (Дубаї, ОАЕ, червень 2018 р.). Всеукраїнською асоціацією з ментальної арифметики спільно з НПУ імені М.П. Драгоманова проведено Всеукраїнську олімпіаду з ментальної арифметики (Київ, травень 2018 р.).

На курсах підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти заведено програми інноватики у викладанні (за професійним спрямуванням) психолого-педагогічних дисциплін, гуманітарних (філологія, правознавство, соціологія, психологія), природничих (екологія, біологія, хімія), фізико-математичних дисциплін, менеджменту та економічних дисциплін (міжнародна економіка, облік і аудит, фінанси і кредит, економіка підприємства), інформатики та інформаційних технологій (інформатика, обчислювальна техніка, інформаційні технології, комп'ютерні системи та мережі, системне програмуван-

на, інтереси, запити, власні траєкторії професійного зростання педагогів.

Чи готові учителі до виконання нових завдань освіти? Більшість учителів мають значний педагогічний досвід, і ми маємо скористатися їх здобутками та напрацюваннями, враховуючи при цьому негативні тенденції процесів професійної "деформації", викликані соціальним, морально-етичним, професійним "старінням" і "вигоранням" учителів. Водночас існуюча практика підвищення кваліфікації, її зміст і форми не сприяють достатньо мірою розв'язанню проблеми розвитку професійної компетентності учителя, адже у міжкурсовий період упродовж п'яти років він залишається в неоднозначних ситуаціях сам на сам. Тож нагальним є скорочення цього терміну, надання можливості учителю активно долучатися до професійно орієнтованої інформації, створення умов для позитивних змін, підтримання та відновлення подальшого навчання, розвитку професійної компетентності, що має відбуватися комплексно, пролонговано. Не задовольняє фахові сподівання освітан і практика штучного обмеження вибору закладів (підрозділів) післядипломної освіти, спеціалізацій, форм перепідготовки, підвищення кваліфікації, стажування тощо. Монополізм обласних інститутів післядипломної освіти в цій галузі виступає дисонансом в умовах широкомасштабного впровадження ідеї "гроші ідуть за вступником" в системі підготовки фахівців і забезпечення готовності учителя нової української школи до динамічних змін у сучасному освітньому просторі, а також суперечить статті 59 Закону України "Про освіту". Не відпрацьовані і механізми фінансового забезпечення цього вибору учителем. На словах вибір ніби є, а на ділі лідер педагогічної освіти — Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова і, зокрема, його профільний в галузі післядипломної педагогічної освіти підрозділ Навчально-науковий інститут неперервної освіти (ННІНО) відсторонений від бюджетного забезпечення процесів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, як мінімум, в Київському регіоні... Є слушні пропозиції щодо впровадження ваучера для проходження підвищення кваліфікації учителем за вільним вибором, надання закладом післядипломної освіти (і відповідним підрозділам закладів ви-

Владислав Безгінов переможець Всесвітньої олімпіади з ментальної арифметики

аспірантів. Та й в університеті щорічно працює понад 1000 викладачів, біля трьохсот з них є професорами, авторами більшості шкільних підручників, освітніх стандартів і дотепер викладають у закладах загальної середньої освіти, співпрацюють із закладами позашкільної освіти, є переможцями різноманітних конкурсів, лауреатами Державних, міжнародних та інших премій, акредитованими МОН України тренерами-науковцями, розробниками Державних стандартів освіти тощо. Є значні резерви і в змістовому забезпеченні підвищення кваліфікації педагогічних працівників на основі понад 150 акредитованих в університеті спеціальностей і освітніх програм, за якими Інституту відповідно надана ліцензія для здійснення підвищення кваліфікації фахівців.

В оновленій системі підвищення кваліфікації педагогів переважає навчання, що акцентує увагу на втіленні наукових результатів у практику як інновацій, реалізації державних освітніх реформ і врахуванні міжнародного досвіду набутого під час виконання науковцями Інституту низки міжнародних проектів. Координаторами цих проектів у різні роки були: професор Нестеренко Г.О. — спільний європейський проект TEMPUS IV "Підготовка педагогів та освітніх менеджерів до роботи з гетерогенними групами і організаціями"; професор Рідей Н.М. — проект 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES "QANTUS — Qualifications Framework for Environmental Science of Ukrainian Universities (Рамка

Науково-педагогічні працівники Інституту в різні роки ставали переможцями конкурсів проектів наукових досліджень і розробок МОН України за актуальною тематикою, зокрема: "Акмеологічні засади професійної підготовки освітянських кадрів у системі неперервної педагогічної освіти" (науковий керівник професор Гузій Н.В.); "Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку" (науковий керівник професор Рідей Н.М.) та ін. Результати наукових досліджень публікуються як у міжнародних, так у фахових виданнях НПУ імені М.П. Драгоманова, зокрема у збірці наукових праць ННІНО "Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики" (відповідальний редактор — професор Гузій Н.В.). Фахове видання виходить друком двічі на рік; наразі опубліковано 37 випусків.

У рамках запровадження компетентнісного підходу оновлено зміст курсів для різних категорій фахівців. У роботі використовуються е-середовища. По закінченню навчання слухачі мають можливість створити особистий електронний кабінет, розроблений на веб-платформі Mobischool, для використання у професійній діяльності, зокрема і для конструювання уроків. Усе це сприяє формуванню інформаційно-комунікаційного підприкрива відкритої освіти. Також використовуються методики інклюзивної освіти, ментальної арифметики тощо, в основу яких покладено ідеї дитиноцентризму та педагогіки добра.

Курси підвищення кваліфікації вихователів передбачають розвиток й удосконалення їх професійних компетентностей, необхідних для забезпечення освітньої діяльності в умовах сучасного державного або приватного закладу дошкільної освіти. Вихователі оволодівають основними положеннями нормативно-правових документів у галузі дошкільної освіти, сучасними підходами в дошкільній педагогіці та віковій психології, інноваційними технологіями виховання, навчання та розвитку дітей дошкільного віку. Результатом роботи на курсах є розроблення власних проектів, моделей оновлення освітнього процесу та освітнього простору в закладах дошкільної освіти.

Метою програми підвищення кваліфікації учителів є підвищення рівня їх професійної компетентності

Варіативна частина

1.4 Педагогіка багатоманітності та інклюзії в освіті

1.5 Самоосвітня діяльність учителя в умовах неперервної освіти

II. Професійна підготовка

Нормативна частина

2.1 Інформаційні та телекомунікаційні технології в освіті

2.2 Електронні освітні ресурси навчання

2.3 Проектні технології навчання

2.4 Методика навчання предметів за галузями (мовно-літературною, математичною, природничою, технологічною, інформатичною, соціальною і здоров'язбережувальною, фізкультурною, громадянською та історичною, мистецькою)

Варіативна частина

2.5 Інноватика у методиці навчання предмета

2.6 Електронні ресурси змішаного навчання

2.7 Психологія комунікації учасників освітнього процесу

2.8 Стажування

III. Діагностико-аналітичний модуль

3.1 Захист підсумкових творчих робіт для впровадження у практику роботи педагогічного працівника

3.2 Фахове тестування. Перевірка сформованості предметних компетентностей

Зміст програми, зокрема цілісний та системний добір модулів і тем, визначається вимогами суспільства знань щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики в галузі освіти; Національною рамкою кваліфікацій, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних працівників, має практичну спрямованість (практично орієнтовану) та охоплює ресурсну (методичну) складову підвищення кваліфікації учителів. Програма передбачає обов'язкову і вибіркочову частини обсягом 150 годин (5 кредитів ECTS). Обов'язкова частина складається з очних сесій (50 годин) та дистанційного курсу (70 годин) і охоплює фахові навчальні модулі. Вибіркова частина передбачає вільний вибір модулів в очному, очно-дистанційному або дистанційному форматах з урахуванням індивідуальних потреб пе-

дагогічних працівників, комп'ютерні системи та мережі, системне програмування, інженерія програмного забезпечення, фізичного виховання, спорту та здоров'я людини, інформаційна, бібліотечна та архівна справа тощо.

Курси підвищення кваліфікації для корпоративних клієнтів та фізичних осіб передбачають розвиток професійних компетентностей за такими програмами:

- Організація підприємницької діяльності;
- Психологія професійного спрямування;
- Іноземна мова (англійська, німецька, польська, турецька) за професійним спрямуванням;
- Парамедична та ерготерапевтична підготовка;
- Організація обліку і аудиту на підприємстві;
- Інформаційні системи та технології на підприємстві;
- Кадровий менеджмент;
- Діловий етикет та імідж державного службовця;
- Культура ділового українського мовлення;
- Web програмування та ін.

У цілому, за підходами, відображеними нами в науковій праці, модернізація системи підвищення кваліфікації учителів в умовах інноваційних перетворень визначається вимогами дієвості та забезпечення її ефективності відповідно до Європейських стандартів та рекомендацій нового покоління (ESG, 2016 р.) з врахуванням головних тенденцій розвитку (рис. 4). Нагальною є потреба урізноманітнення джерел фінансування системи на основі справедливого для освітянина балансу бюджетних, спонсорських, інституційних, індивідуальних та інших витрат, зокрема через запровадження ваучерів професійного розвитку.

Таким чином, запропонована модель модернізації системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, а також досвід її впровадження в Навчально-науковому інституті неперервної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова сприяють реалізації основних напрямів розбудови й функціонування системи організаційно-методичної допомоги з неперервного підвищення їхньої кваліфікації. Запрошуємо до співпраці в побудові Нової української школи як школи успіху і творчого задоволення для учнів та учителів відповідно до кращого світового досвіду! Наші контакти: <http://www.ino.npu.edu.ua>